29.5.2018

Puolustusvaliokunta

Eduskunta

Suomen ja Viron lennonvarmistusyhtiöiden yhteistyöhanke

Puolustusvaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa ANS Finland Oy:n ja EANS:n suunnittelemasta FinEst-hankkeesta. Hankkeessa luotaisiin valmiudet tarjota lennonvarmistuspalveluja Virosta Suomeen ja Suomesta Viroon. Kuten vastauksessa kirjalliseen kysymykseen 287/2016 vp todetaan, FinEst-esiselvitys perustuu Suomen ja Viron valtioiden tekemään poliittiseen linjaukseen, jossa tavoitteena on lisätä alueen ilmatilan hallinnan tehokkuutta ja turvallisuutta.

Lentoliikenne edistää henkilöiden ja tavaroiden liikkuvuutta ja samalla talouskasvua. Liikenteen turvallinen ja tehokas virta edellyttää ilmaliikenteen hallintatoimia. Lentoliikenne on luonteeltaan kansainvälistä mutta silti sitä on perinteisesti hallinnoitu monopolina pirstoutuneessa ympäristössä kansallisella tasolla.

Euroopan unionin yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa (Single European Sky, SES) koskevalla aloitteella pyritään parantamaan ilmaliikenteen hallinnan yleistä suorituskykyä siirtämällä useita toimivaltuuksia aiemmin sovelletusta hallitustenvälisestä käytännöstä Euroopan unionin tasolle. Yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskeva aloite käynnistettiin virallisesti vuonna 2004.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin julkaisi erityiskertomuksen nro 18/2017 *Yhtenäinen eurooppalainen ilmatila: toimintakulttuuri on muuttunut, mutta ilmatila ei ole yhtenäinen.* Tarkastushavaintona todetaan muun muassa, että

- Yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskeva aloite oli perusteltu, koska kansalliset monopolit ja toiminnan pirstoutuminen haittasivat Euroopan ilmaliikenteen hallintaa.
- Suorituskyvyn kehittämisjärjestelmässä näkyvät heikot määrälliset tulokset johtuvat ennen kaikkea siitä, että alalla ei ole saatu aikaiseksi huomattavaa yhtenäistämistä.

Erityiskertomuksessa annetaan komissiolle 9 suositusta, muun muassa

- Komission olisi tarkistettava toimintapoliittisia vaihtoehtoja, jotka sellaisinaan tai toiminnallisten ilmatilan lohkojen ohella voisivat yhtenäistää toimintaa vaikuttavalla tavalla tai mahdollisesti tuottaa mittakaavaetuja.
- Vaihtoehtoja voisivat olla yhtenäisen tai rajat ylittävän palveluntarjonnan aktiivinen edistämistoiminta.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Komissio on antanut vastaukset saamiinsa suosituksiin. Suosituksesta 2 *Analysoidaan muita pirstoutumiseen kohdistuvia toimintapoliittisia vaihtoehtoja* annetussa vastauksessa todetaan muun muassa, että

- Komissio on jo toistuvasti yrittänyt edistää rajat ylittävien lennonvarmistuspalvelujen tarjontaa yhtenäisemmällä tavalla.
- Täydelliseen digitalisointiin ja toimialan kumppanuuksiin perustuva ilmaliikenteen hallintainfrastruktuurin nykyaikaistaminen avaa uusia mahdollisuuksia yhtenäiselle tai rajat ylittävälle palveluntarjonnalle.

Suomen ilmatila on osa pohjoiseurooppalaista toiminnallista ilmatilan lohkoa (North European Functional Airspace Block, NEFAB, www.nefab.eu). NEFAB on perustettu valtiosopimuksella (SopS 94/2012) yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan asetuksen (EY) N:o 1070/2009 nojalla.

NEFABia koskevan valtiosopimuksen 12 artiklassa määrätään palveluntarjoajien välisistä suhteista tarjottaessa valtion rajat ylittäviä palveluja. Näistä säädetään palveluntarjonta-asetuksen ((EY) N:o 550/2004) 10 artiklassa. Artiklan määräys kuuluu unionin toimivaltaan. Yli rajojen annettavan lennonvarmistuspalvelun toteuttaminen edellyttää liikenne- ja viestintäministeriön ja puolustusministeriön hyväksynnän.

FinEst-hanke on Euroopan Unionin eurooppalaisen yhteisen ilmatilan kehittämisohjelman periaatteiden ja NEFAB-sopimuksen mukainen. Toteutuessaan hanke olisi suunnannäyttäjä rajat ylittävälle palveluntarjonnalle koko maailmassa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että hanke lennonvarmistuspalvelujen antamiseksi Suomenlahden yli on erinomaisen kannatettava.

Yhteistyön tiivistäminen Suomen ja Viron lennonvarmistuspalveluiden tuotannossa parantaisi kustannustehokkuutta ja lisäisi toimintavarmuutta mahdollisissa paikallisissa häiriötilanteissa. Lisäksi järjestelmien yhtenäistäminen mahdollistaisi molempia osapuolia hyödyttävän koulutus-, tukipalveluja teknisen yhteistyön. Hanke vahvistaisi palveluntarjoajien kilpailukykyä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Hankkeen toteutuessa suomalaisomisteinen ANS Finland Oy on tulevaisuudessa avautuvilla lennonvarmistusmarkkinoilla vahva toimija. ANS Finland Oy:n kehittyminen kansainväliseksi toimijaksi mahdollistaa yhtiölle kyvyn tarjota lennonvarmistuspalveluita kilpailukykyisesti jatkossa myös Suomessa.

Lennonvarmistuspalvelut ovat osa Suomen huoltovarmuuden turvaamista. Esiselvityksen reunaehtona oli, että kaikissa tilanteissa pitää voida palata nykyiseen palvelumalliin, jossa kaikki lennonvarmistuspalvelut annetaan kansallisen yhtiön toimesta omassa ilmatilassaan, jotta turvataan yhteiskunnan toimintakyky häiriötilanteissa.

Hankkeen jatkovalmistelussa on tehty tiivistä yhteistyötä puolustushallinnon ja erityisesti Ilmavoimien kanssa. On selvää, ettei hanke voi toteutua, ellei maanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä voida ratkaista. Liikenne- ja

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

viestintäministeriöllä on se käsitys, ettei valmistelussa ole ilmennyt ratkaisemattomia kysymyksiä.

Risto Murto
Yksikön johtaja
Verkko-osasto
Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi